

**ГОВЬСҮМБЭР АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

42015 Говьсүмбэр аймаг, Сүмбэр сум, 3 дугаар баг
Утас/Факс: 976-7054 3179
И-мэйл: goviumber@audit.gov.mn

**СҮМБЭР СУМЫН ИРГЭДИЙН
ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ СҮМБЭР
СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМД**

2020.08.10 № 118

танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5-д заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Сүмбэр сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд оролцох “Сүмбэр сумын Ардчилсан нам”-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сүмбэр сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль болон “Алсын хараа-2050”-д нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцооны хамт ирүүлж, хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 2020 Тулгуур зарчим, Төрийн аудит MNS 6817 - 6 : 2020 Нийцлийн аудитын зарчим, Төрийн аудит MNS 6817 - 8 : 2020 Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2020 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2020-2022 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль болон “Алсын хараа-2050”, холбогдох бусад байгууллагаас авсан мэдээллийг шалгуур болгосон.

Дүгнэлт

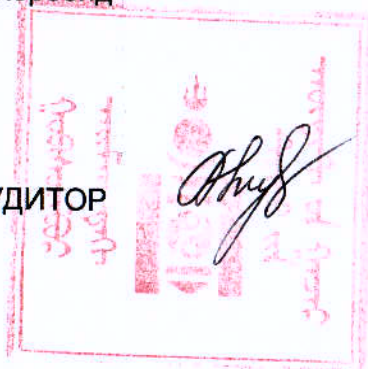
“Сүмбэр сумын Ардчилсан нам”-ын сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, түүнд орсон зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, “Алсын хараа-2050”, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Сүмбэр сумын Ардчилсан намын мөрийн хөтөлбөр /..... хуудас/-ийг хавсаргав.

Хувийг: Аймгийн Сонгуулийн хороонд

Хавсралт ..... хуудастай.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Б.САРАНТУЯА

D:\2020\Alban toot.doc
0080200373

ГОВЬСҮМБЭР АЙМГИЙН СҮМБЭР СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
2020 ОНЫ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ
АРДЧИЛСАН НАМЫН “СҮМБЭР СУМ
ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО” МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР

2020 он

0000000001

Говьсүмбэр аймгийн Сүмбэр сумын Ардчилсан намын 2020 оны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө “Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хууль”, “Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль”, “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Ардчилсан намын үзэл баримтлал, мөрийн хөтөлбөр болон бусад холбогдох хууль, дүрэмд нийцүүлэн боловсрууллаа.

“Сүмбэр сум хөгжлийн бодлого” мөрийн хөтөлбөрийг дараах томоохон төслүүдэд суурилан 4 зорилт, 53 арга хэмжээнд боловсрууллаа.

0000000000?

НЭГ. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

- 1.1. Өрсөлдөх чадвартай боловсрол
- 1.2. Эрүүл мэндийн төгс үйлчилгээ
- 1.3. Хүн амын хөгжил
  - Өрх гэр бүл
  - Нийгмийн хамгаалал
- 1.4. Соёл, урлаг, спорт

ХОЁР. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ

- 2.1. Өсөлтийн бодлого
  - Жижиг дунд бизнес
  - Хөдөлмөрийн зах зээл
  - Дэд бүтэц
  - Шинжлэх ухаан, технологи, мэдээлэл, харилцаа
  - Барилгын салбар
  - Аялал жуулчлал
  - Хүнсний үйлдвэрлэл

ГУРАВ. ЭЗЭН ГОВЬСҮМБЭР

- 3.1. Хот, хөдөөгийн тэнцвэртэй хөгжил
  - Бүсчилсэн хөгжил
- 3.2. Орон нутгийн хөгжил
  - Иргэдийн оролцоотой "Шинэ сум" төсөл
  - Чинээлэг малчин" хөтөлбөр
- 3.3. Мал аж ахуй
- 3.4. Газар тариалан
- 3.5. Чойр хотын хөгжил
  - Чойр хот

ДӨРӨВ. АЮУЛГҮЙ АМГАЛАН ГОВЬСҮМБЭР

- 4.1. Батлан хамгаалах бодлого
- 4.2. Хүрээлэн буй орчин, ногоон хөгжил
  - Экосистемийн тэнцвэртэй байдал
  - Байгаль орчны тогтвортой хөгжил

0000000003

Handwritten signatures and stamps in black and blue ink.

НЭГ. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

1.1. ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРТАЙ БОЛОВСРОЛ

1.1.1. Боловсролын салбар Мэргэжил сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн сургалтын анги танхим тоног төхөөрөмжийн бааз суурийг түшиглэн Их дээд сургуулиудын магистер докторын сургалтыг орон нутагт зохион байгуулах.

1.1.2. Хүүхэд бүрийг хөгжүүлж, бүтээлч сэтгэлгээтэй, өөртөө итгэлтэй, Монгол орныхоо байгаль, түүх, үндэсний хэл соёл, уламжлалаар бахархдаг хүмүүжил олгох "Зөв Монгол хүүхэд" хөтөлбөрийг сэргээн орон нутагтаа хэрэгжүүлэх.

1.1.4. Цэцэрлэг, сургуулийн нэг ангийн хүүхдийн тоог 30-аас хэтрүүлэхгүй байх стандартыг хэрэгжүүлнэ.

1.1.3. Малчин өрхийн сургуулийн өмнөх насны хүүхдийг гэр цэцэрлэгт хамруулах сургалтын тогтолцоог бүрдүүлнэ.

1.1.4. Мэргэжлийн боловсролын сургуулиудад хөдөлмөрийн зах зээлийн хэрэгцээнд нийцсэн нарийн мэргэжлийн шинэ ангиудыг нээж, сургалтын хөтөлбөрийг шинэчилнэ.

1.1.5. Багш нарын мэдлэг, ур чадварыг тухай бүрд нь дээшлүүлж, давтан сургах "Чадварлаг багш" хөтөлбөрийг боловсруулах хэрэгжүүлж, Багш нарын нийгмийн асуудлыг цогцоор нь шийдвэрлэх

1.2. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨГС ҮЙЛЧИЛГЭЭ

1.2.1. Иргэдийн халдварт болон халдварт бус өвчлөл, эх болон нярайн эндэгдлийг бууруулж, иргэд эрүүл мэндийн шалтгаанаар санхүүгийн эрсдэлд орохгүй байхаар эрүүл мэндийн даатгалын цахим тогтолцоог түргэн шуурхай болгох.

1.2.2. Аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн Хорт хавдрын оношилгоо, эмчилгээний иж бүрэн тоног төхөөрөмжөөр хангах.

1.2.3. Амиа хорлолтын шалтгаан сэтгэл гутралын өвчлөл, хар тамхи, мансуурах бодист донтох, хамаарлын болон бусад сэтгэцийн эмгэг өвчнийг эрт илрүүлж, эмчлэх, нөхөн сэргээх эмчилгээ үйлчилгээг сайжруулах.

1.2.4. Эрүүл мэндийн салбарын боловсон хүчний хангалт, нөөцийг бүрдүүлэх үүднээс оюутан сурагчдыг "Оюутны зээлд хамруулж орон нутагт ажиллах боломжийг олгох

1.2.5. Орон нутгийн иргэд хүссэн үедээ эмийн үнийн хөнгөлөлтийг авах боломжийг бүрдүүлж эмийн үнийн хөнгөлөлтийн зардлын төсвийг нэмэгдүүлэх.

0000000004

1.3. ХҮН АМЫН ХӨГЖИЛ, ХҮН АМЫН ӨСӨЛТ

ӨРХ ГЭР БҮЛ

1.3.1. Хуримын өргөөтэй болох Залуу гэр бүлийг хурмын өргөөндөө албан ёсоор баталгаажуулах.

1.3.2. Орон сууцны хороолол, хаус барих аж ахуй нэгж байгууллагын дэмжиж газар дэд бүтцийг шийдвэрлэж өгөх. 1.3.7. Залуу гэр бүл, зорилтот өрхийг орон сууцанд ороход дэмжлэг үзүүлэх.

НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ

1.3.3. Хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээний дэргэд Ахмадын амралт сувилалтын төвтэй болох.

1.4. СОЁЛ, УРЛАГ, СПОРТ

1.4.1. Боржигон чуулгын барилгыг шинээр барьж ашиглалтанд оруулна.

1.4.2. Аймагт Спорт цогцолбор, бассейн, сургалтын төв бүхийн спорт комплекс бий болгох

1.4.3. Хөнгөн атлетикийн стандартын талбайг байгуулна.

ХОЁР. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ

2.1. ӨСӨЛТИЙН БОДЛОГО

ЖИЖИГ ДУНД БИЗНЕС

2.1.1. Орон нутгийн онцлогт тохирсон жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн

2.1.2. Орон нутгийн жижиг дундын үйлдвэрлэлийг дэмжих тусгай сан бий болгох.

2.1.3. Жижиг үйлдвэрлэлийг технологийн шийдлээр дэмжихэд төрөөс анхаарч, хэрэгжүүлэх механизмыг бий болгоно.

2.1.4. Жижиг дунд бизнесийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, гарааны бизнесийн гарцыг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай мэдээллийн "Биг дата" үүсгэж, нэгдсэн платформ бий болгон аюулгүй байдлыг хангана.

2.1.5. Төрийн албанаас бизнесийн салбарт шилжиж баялаг бүтээх иргэдийнхээ бизнесийн эхлэлтийн хөрөнгө оруулалтыг жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих сангаас санхүүжүүлдэг журамд шилжинэ.

0000000005

ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

2.1.6. Малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн ажлын байрыг бий болгоно.

ДЭД БҮТЭЦ

2.1.7. Уул уурхай, ашигт малтмалын ордын бүтээгдэхүүн тээвэрлэх тусгай зориулалтын болон аялал жуулчлалын бүс нутгийг холбосон замыг төр хувийн хэвшлийн түншлэлээр гүйцэтгүүлэх чиглэлийг баримтална.

2.1.8. Олон улс чанартай авто замуудыг камержуулж, 150-200 км тутамд зорчигч үйлчилгээний төвүүдийг барина.

ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИ, МЭДЭЭЛЭЛ, ХАРИЛЦАА

2.1.9. Орон нутагт өндөр хурдны интернэтийн сүлжээг өргөтгөж, 5G технологийг нэвтрүүлнэ. Шуудангийн тогтолцоог олон улсын түвшинд хүргэж, хүргэлтийн системийг сайжруулан шуудан түгээлтийг 3 дахин ихэсгэнэ.

2.1.10. Иргэдэд зориулсан цахим боловсролын төвүүдийг байгуулна.

БАРИЛГЫН САЛБАР

2.1.11. Гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийг эхлүүлэх замаар хөрсний бохирдлыг эрс бууруулна.

2.1.12. 1000 айлын орон сууц хөтөлбөрийг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлэх / Чойр хотын ерөнхий төлөвлөгөөг тодотгож хаус, таун хаус, хорооллуудыг бий болгох/

АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

2.1.13. Гадаад болон дотоод аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх зорилгоор хувийн хэвшилт суурилсан кемп баазуудыг бий бодлогоор дэмжих

ХҮНСНИЙ ӨЛГӨӨТӨРИЙН

2.1.14. Малыг стандарт шаардлагын дагуу үйлдвэрийн аргаар бойлж лабораторийн шинжилгээнд хамруулж худалдаанд гаргах

2.1.15. Хүнсний хяналтын тогтолцоог орчин үеийн ухаалаг технологид тулгуурлан төгөлдөржүүлж, хүнсний бүтээгдэхүүний бүх лабораторийг мэргэжлийн холбоод болон хувийн хэвшилд шилжүүлнэ.

02000000006

ГУРАВ. ЭЗЭН ГОВЬСҮМБЭР

3.1. ХОТ, ХӨДӨӨГИЙН ТЭНЦВЭРТЭЙ ХӨГЖИЛ

БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖИЛ

3.1.1. Хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлийн салбараа тодорхойлж, хөгжлийн бодлогоо уялдуулан хамтарч хөгжихийг дэмжиж, дэд бүтцийн барилга, байгууламж, тээвэр, логистикийн сүлжээг бий болгоно.

3.2. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ

3.2.1. Байгалийн баялгаас улсын төсөвт орж байгаа орлогын 30 хүртэлх хувийг орон нутаг нь шууд хуваарилдаг тогтолцоог бүрдүүлнэ.

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООТОЙ "ШИНЭ СУМ" ТӨСӨЛ

3.2.2. Сумын төвийг дахин төлөвлөж, ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн сууриныг хөгжүүлнэ. Сумын шинэчлэлийг иргэдийн оролцоотой хэрэгжүүлнэ.

ЧИНЭЭЛЭГ МАЛЧИН ХӨТӨЛБӨР

3.2.3. Иргэдийн санаачилгад суурилсан Чинээлэг малчин хөтөлбөрийг дэмжинэ.

3.3. МАЛ АЖ АХУЙ

3.3.1. Малын бэлчээр сүйтгэг үлийн цагаан оготныг усгах ажлыг үе шаттай зохион байгуулна.

3.3.2. Хөдөөгийн малчин өрхийг дэмжин "Малжуулах хөтөлбөр"-ийг орон даяар хэрэгжүүлнэ.

3.3.3. Бэлчээр усжуулах гүн өрмийн худгийг нэмэгдүүлэх

3.4. ГАЗАР ТАРИАЛАН

3.4.1. Өвлийн хүлэмж байгуулах Аж ахуй нэгж иргэний дэмжинэ

3.4.2. Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн мэргэжлийн ажиллах хүчний хангамж, чадавхыг бэхжүүлэх чиглэлээр тусгай хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

3.5. ЧОЙР ХОТЫН ХӨГЖИЛ

ЧОЙР ХОТ

3.5.1. Гэр хорооллыг инженерийн дэд бүтэц /цэвэр ус, бохир ус ариутгах татуурга, интернэт шилэн кабель/-д холбож, халаалтыг төвлөрсөн болон сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсвэртэй амины орон сууц болгон дахин төлөвлөх ажлыг иргэдийн оролцоотой хэрэгжүүлж, амьдран суух байшингаа барихад нь урт хугацаатай, хүү багатай, орон сууцны ипотекийн зээлээр санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж ажиллана.

0000000007

3.5.2. Гэр хорооллын дахин төлөвлөлтөөс чөлөөлөгдсөн газар дээр иргэдийн амралт чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх, эрүүл амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор цэцэрлэгт хүрээлэнгүүдийг байгуулна

3.5.3. Хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгож, хог боловсруулах, буцаан ашиглах үйлдвэр байгуулж, иргэд хогоо ангилан ялгаж тушаах

3.5.4. Сургуулийн автобус ажиллуулж, хүүхдийн сургуульдаа аюулгүй ирж, буцах нөхцөлийг бүрдүүлнэ

3.5.6. Хотын соёлын өв, дурсгалт барилгуудыг нураахгүйгээр, арчлан хамгаалах, сэргээх завсарлах хэлбэрээр сайжруулан соёлын өвийг хойч үедээ үлдээж ажиллана

3.5.7. Дугуйн болон явган замын сүлжээг илүү нэмэгдүүлэх, төрийн байгууллагуудын гаднах авто машины зогсоолыг бий болгох

ДӨРӨВ. АЮУЛГҮЙ АМГАЛАН ГОВЬСҮМБЭР

4.1. БАТЛАН ХАМГААЛАХ БОДЛОГО

4.1.1. Оюутан цэрэг хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж хэрэгжүүлнэ.

4.2. ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН, НОГООН ХӨГЖИЛ ЭКОСИСТЕМИЙН ТЭНЦВЭРТЭЙ БАЙДАЛ

4.2.1. Ойжуулах, ойг цэвэрлэх, нөхөн сэргээх асуудлыг цогцоор нь шийдвэрлэж, шинэ технологи нэвтрүүлнэ.

4.2.2. Ой, рашаан, булаг хамгаалсан, өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн, аж ахуйн нэгжийг орон нутгаас урамшуулна.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТОГТООРТОН ХӨГЖИЛ

4.2.3. Орчноо ногооруулсан иргэд, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах тогтолцоог бүрдүүлнэ.

0000000008